

KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 461/2010

2015/EØS/36/16

av 27. mai 2010

om anvendelse av artikkel 101 nr. 3 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden i motorvognsektoren(*)

EUROPAKOMMISJONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til rådsforordning nr. 19/65/EØF av 2. mars 1965 om anvendelse av traktatens artikkel 85 nr. 3 på visse grupper av avtaler og samordnet opptreden⁽¹⁾, særlig artikkel 1,

etter offentliggjøring av utkast til forordning,

etter samråd med Den rådgivende komité for konkurransaker og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Ved forordning nr. 19/65/EØF gis Kommisjonen myndighet til gjennom en forordning å anvende artikkel 101 nr. 3 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte⁽²⁾ på visse grupper av vertikale avtaler og tilsvarende samordnet opptreden som faller inn under traktatens artikkel 101 nr. 1. Gruppeunntaksforordninger får anvendelse på vertikale avtaler som oppfyller visse vilkår, og de kan være generelle eller sektorspesifikke.
- 2) Kommisjonen har definert en gruppe av vertikale avtaler som den mener normalt oppfyller vilkårene fastsatt i traktatens artikkel 101 nr. 3, og har derfor vedtatt kommisjonsforordning (EU) nr. 330/2010 av 20. april 2010 om anvendelsen av artikkel 101 nr. 3 i traktaten

om Den europeiske unions virkemåte på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden⁽³⁾, som erstatter kommisjonsforordning (EF) nr. 2790/1999⁽⁴⁾.

- 3) Motorvognsektoren, som omfatter både personbiler og nyttekjøretøyer, har vært underlagt særlige gruppeunntaksforordninger siden 1985, hvorav den siste er kommisjonsforordning (EF) nr. 1400/2002 av 31. juli 2002 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden i motorvognsektoren⁽⁵⁾. I forordning (EF) nr. 2790/1999 ble det uttrykkelig angitt at forordningen ikke fikk anvendelse på vertikale avtaler hvis gjenstand var omfattet av virkeområdet for en annen gruppeunntaksforordning. Motorvognsektoren har derfor ikke vært omfattet av den forordningen.
- 4) Forordning (EF) nr. 1400/2002 opphører å gjelde 31. mai 2010. Motorvognsektoren bør imidlertid fortsatt dra fordel av et gruppeunntak for å forenkle de berørte foretakenes administrasjon og redusere deres kostnader i forbindelse med overholdelse, samtidig som det sikres en effektiv overvåking av markedene i samsvar med traktatens artikkel 103 nr. 2 bokstav b).
- 5) Erfaringene som er gjort siden 2002 med hensyn til distribusjon av nye motorvogner, distribusjon av reservedeler samt yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester for motorvogner, gjør det mulig å fastsette en gruppe av vertikale avtaler for motorvognsektoren som normalt kan anses å oppfylle vilkårene i traktatens artikkel 101 nr. 3.
- 6) Denne gruppen omfatter vertikale avtaler om kjøp, salg eller videresalg av nye motorvogner, vertikale avtaler om kjøp, salg eller videresalg av reservedeler til motorvogner og vertikale avtaler om yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester for slike motorvogner dersom avtalene inngås mellom ikke-konkurrerende foretak, mellom visse konkurrenter eller av visse sammenslutninger av detaljister eller reparatører. Den omfatter også vertikale avtaler som inneholder tilleggsbestemmelser om overdragelse eller utnyttelse av immaterialrettigheter. Uttrykket «vertikale avtaler» bør derfor defineres slik at det omfatter både slike avtaler og tilsvarende samordnet opptreden.

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 129 av 28.5.2010, s. 52, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 91/2010 av 2. juli 2010 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIV (Konkurranseregler), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 59 av 21.10.2010, s. 13.

(¹) EFT 36 av 6.3.1965, s. 533/65.

(²) Med virkning fra 1. desember 2009 har artikkel 81 i EF-traktaten blitt artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte. De to artiklene er innholdsmessig identiske. I denne forordning bør henvisninger til artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte forstås som henvisninger til artikkel 81 i EF-traktaten der det er relevant.

(³) EUT L 102 av 23.4.2010, s. 1.

(⁴) EFT L 336 av 29.12.1999, s. 21.

(⁵) EFT L 203 av 1.8.2002, s. 30.

- 7) Visse typer av vertikale avtaler kan forbedre den økonomiske effektiviteten innenfor en produksjons- eller distribusjonskjede ved å muliggjøre bedre samordning mellom de deltakende foretakene. De kan særlig føre til en reduksjon i partenes transaksjons- og distribusjonskostnader og sikre et best mulig investerings- og salgsnivå.
- 8) Sannsynligheten for at slike effektivitetsøkende virkninger oppveier eventuelle konkurransebegrensende virkninger som skyldes begrensninger i de vertikale avtalene, avhenger av avtalepartenes markedsrett, og dermed av i hvilken grad foretakene møter konkurranse fra andre leverandører av varer og tjenester som deres kunder anser som innbyrdes ombyttelige eller substituerbare på grunn av deres egenskaper, pris og bruksområde. Vertikale avtaler som inneholder begrensninger som sannsynligvis vil begrense konkurransen og skade forbrukerne, eller som ikke er absolutt nødvendige for å oppnå effektivitetsøkende virkninger, bør utelukkes fra gruppeunntaket.
- 9) For å fastsette det egnede virkeområdet for en gruppeunntaksforordning må Kommisjonen ta hensyn til konkurransevilkårene i den berørte sektoren. I den forbindelse viser konklusjonene etter den inngående overvåkingen av motorvognsektoren, anført i vurderingsrapporten om anvendelsen av kommisjonsforordning (EF) nr. 1400/2002 av 28. mai 2008⁽¹⁾ og i kommisjonsmeldingen av 22. juli 2009⁽²⁾ om den framtidige rammen for konkurranserett som gjelder for motorvognsektoren, at det bør skilles mellom avtaler som gjelder distribusjon av nye motorvogner, og avtaler som gjelder yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester og distribusjon av reservedeler.
- 10) Med hensyn til distribusjonen av nye motorvogner er det tilsynelatende ingen betydelige mangler ved konkurransen som gjør at denne sektoren skiller seg fra andre økonomiske sektorer og krever at den underlegges andre og strengere regler enn reglene i forordning (EU) nr. 330/2010. Markedsandelsgrensen, det at visse vertikale avtaler ikke unntas, og de andre vilkårene som er fastsatt i nevnte forordning, sikrer normalt at vertikale avtaler om distribusjon av nye motorvogner oppfyller kravene i traktatens artikkel 101 nr. 3. Slike avtaler bør derfor omfattes av unntaket som gis ved forordning (EU) nr. 330/2010, forutsatt at alle vilkår i forordningen er oppfylt.
- 11) Med hensyn til avtaler om distribusjon av reservedeler og yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester bør det tas hensyn til visse særpreg ved ettermarkedet for motorvogner. Særlig viser de erfaringer som Kommisjonen har gjort ved anvendelsen av forordning (EF) nr. 1400/2002, at økning i prisen på enkeltstående reparasjoner bare delvis medfører mer driftssikre moderne biler og lengre serviceintervaller. Sistnevnte tendenser henger sammen med den teknologiske utvikling og med at de motorvognprodusenter som motorvognprodusenter kjøper av leverandører av originalt utstyr, blir stadig mer komplekse og driftssikre. Slike leverandører selger produktene sine som reservedeler i ettermarkedet både gjennom motorvognprodusentens nettverk av godkjente reparatører og gjennom uavhengige kanaler, og utgjør derfor en viktig konkurransefaktor i ettermarkedet for motorvogner. De kostnader som forbrukerne i Unionen i gjennomsnitt betaler for reparasjon og vedlikehold av motorvogner, utgjør en svært høy andel av forbrukernes samlede utgifter til motorvogner.
- 12) Konkurransvilkårene i ettermarkedet for motorvogner har i tillegg direkte følger for den offentlige sikkerhet, siden motorvogner kan være trafikkfarlige dersom de er blitt reparert på feil måte, samt for folkehelsen og miljøet, siden utslipp av karbondioksid og andre luftforurensende stoffer kan være høyere fra motorvogner som ikke er blitt regelmessig vedlikeholdt.
- 13) I den grad det kan defineres et særskilt ettermarked, vil effektiv konkurranse i markedene for kjøp og salg av reservedeler og for yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester for motorvogner avhenge av graden av innbyrdes konkurranse mellom godkjente reparatører, dvs. de som driver virksomhet innenfor de nettverk av reparatører som direkte eller indirekte er opprettet av motorvognprodusenter, og mellom godkjente og uavhengige aktører, herunder uavhengige leverandører av reservedeler og reparatører. Sistnevntes evne til å konkurrere avhenger av ubegrenset tilgang til nødvendige innsatsfaktorer som reservedeler og tekniske opplysninger.
- 14) I betraktning av disse særtrekk er reglene i forordning (EU) nr. 330/2010, herunder den enhetlige markedsandelsgrensen på 30 %, nødvendige, men ikke tilstrekkelige til å sikre at fordelene ved gruppeunntaket beholdes vertikale avtaler om distribusjon av reservedeler og om yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester som med tilstrekkelig sikkerhet kan antas å oppfylle vilkårene i traktatens artikkel 101 nr. 3.

⁽¹⁾ SEK(2008) 1946.

⁽²⁾ KOM(2009) 388.

- 15) Vertikale avtaler om distribusjon av reservedeler og om yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester bør derfor omfattes av gruppeunntaket bare dersom de i tillegg til vilkårene for unntak fastsatt i forordning (EU) nr. 330/2010, også oppfyller strengere krav med hensyn til visse former for alvorlige konkurransebegrensninger som kan begrense tilbudet og bruken av reservedeler i ettermarkedet for motorvogner.
- 16) Særlig bør fordelene ved gruppeunntaket ikke omfatte avtaler som begrenser den adgang medlemmer av en motorvognprodusents selektive distribusjonssystem har til å selge reservedeler til uavhengige reparatører, som bruker dem til å yte reparasjons- eller vedlikeholdstjenester. Uten tilgang til slike reservedeler ville uavhengige reparatører ikke kunne konkurrere effektivt med godkjente reparatører, siden de ikke ville kunne yte forbrukerne tjenester av god kvalitet som bidrar til sikker og pålitelig drift av motorvogner.
- 17) For å sikre effektiv konkurranse i markedene for reparasjoner og vedlikehold, og for å gi reparatørene mulighet til å tilby sluttbrukere konkurrerende reservedeler, bør gruppeunntaket heller ikke omfatte vertikale avtaler som, selv om de er i samsvar med forordning (EU) nr. 330/2010, likevel begrenser mulighetene for at produsenter av reservedeler kan selge slike deler til godkjente reparatører innenfor en motorvognprodusents distribusjonssystem, uavhengige distributører av reservedeler, uavhengige reparatører eller sluttbrukere. Dette berører ikke reservedelprodusentenes erstatningsansvar eller motorvognprodusentenes mulighet til å kreve at godkjente reparatører innenfor deres distribusjonssystem utelukkende bruker reservedeler som er av samme kvalitet som komponentene som brukes ved montering av en bestemt motorvogn. Ettersom motorvognprodusentene har et direkte avtalefestet ansvar ved garantireparasjoner, gratis service og tilbakekalling, bør unntaket omfatte avtaler som pålegger godkjente reparatører å bruke bare originale reservedeler som er levert av motorvognprodusenten, ved disse reparasjonene.
- 18) For at godkjente og uavhengige reparatører og sluttbrukere skal kunne identifisere produsenten av motorvognkomponenter eller reservedeler og velge mellom alternative reservedeler, bør gruppeunntaket heller ikke omfatte avtaler som innebærer at en motorvognprodusent begrenser mulighetene for en produsent av komponenter eller originale reservedeler til å sette sitt varemerke eller sin logo på disse delene på en effektiv og synlig måte.
- 19) For å gi alle aktører tid til å tilpasse seg denne forordning, bør tidsrommet for anvendelse av forordning (EF) nr. 1400/2002 med hensyn til vertikale avtaler om kjøp, salg og videresalg av motorvogner forlenges til 31. mai 2013. Når det gjelder vertikale avtaler om distribusjon av reservedeler og om yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester, bør denne forordning få anvendelse fra 1. juni 2010 for å sikre at konkurransen på ettermarkedet for motorvogner fortsatt er tilstrekkelig beskyttet.
- 20) Kommisjonen kommer til å overvåke utviklingen i motorvognsektoren fortløpende og iverksette egnede korrigerende tiltak dersom det oppstår mangler ved konkurransen som kan skade forbrukerne i markedet for distribusjon av nye motorvogner, for levering av reservedeler eller for ettersalgsservice for motorvogner.
- 21) I henhold til artikkel 29 nr. 1 i rådsforordning (EF) nr. 1/2003 av 16. desember 2002 om gjennomføring av konkurransereglene fastsatt i traktatens artikkel 81 og 82⁽¹⁾ kan Kommisjonen trekke tilbake fordelene gitt ved denne forordning dersom den i et bestemt tilfelle fastslår at en avtale som unntaket i denne forordning får anvendelse på, likevel har virkninger som er uforenlige med traktatens artikkel 101 nr. 3.
- 22) I henhold til artikkel 29 nr. 2 i forordning (EF) nr. 1/2003 kan en medlemsstats konkurransemyndighet trekke tilbake fordelene gitt ved denne forordning med hensyn til en medlemsstats territorium, eller en del av det, dersom den i et bestemt tilfelle fastslår at en avtale som unntakene i denne forordning får anvendelse på, likevel har virkninger som er uforenlige med traktatens artikkel 101 nr. 3 på medlemsstatens territorium, eller en del av det, som har alle kjennetegn på et særskilt geografisk marked.
- 23) For å fastslå om fordelene gitt ved denne forordning bør trekkes tilbake i henhold til artikkel 29 i forordning (EF) nr. 1/2003, er de konkurransebegrensende virkningene som kan oppstå som følge av parallelle nett av vertikale avtaler som har lignende virkninger, og som i betydelig grad begrenser adgangen til eller konkurransen på et relevant marked, av særlig betydning. Slike kumulative virkninger kan for eksempel oppstå i tilfelle av selektiv distribusjon eller konkurranseklausuler.

(¹) EFT L 1 av 4.1.2003, s. 1.

- 24) For å styrke overvåkingen av parallelle nett av vertikale avtaler som har lignende konkurransebegrensende virkninger, og som omfatter mer enn 50 % av et gitt marked, bør Kommisjonen ved forordning kunne erklære at denne forordning ikke får anvendelse på vertikale avtaler som inneholder bestemte begrensninger med hensyn til det aktuelle marked, og på den måten sørge for at traktatens artikkel 101 igjen anvendes fullt ut på slike avtaler.
- 25) For å evaluere denne forordnings virkninger på konkurransen innenfor detaljhandel med motorvogner, levering av reservedeler og ettersalgsservice for motorvogner i det indre marked, bør det utarbeides en vurderingsrapport om anvendelsen av denne forordning —

VEDTATT DENNE FORORDNING:

KAPITTEL I

FELLES BESTEMMELSER

Artikkel 1

Definisjoner

1. I denne forordning menes med

- a) «vertikal avtale» en avtale eller samordnet opptreden inngått mellom to eller flere foretak som, i henhold til avtalen eller den samordnede opptreden, utøver virksomhet innenfor ulike ledd i produksjons- eller distribusjonsskjeden, og som gjelder vilkårene for partenes kjøp, salg eller videresalg av visse varer eller tjenester,
- b) «vertikal begrensning» en konkurransebegrensning i en vertikal avtale som omfattes av virkeområdet for traktatens artikkel 101 nr. 1,
- c) «godkjent reparatør» en person som yter reparasjons- og vedlikeholdstjenester for motorvogner, og som utøver sin virksomhet innenfor et distribusjonssystem opprettet av en motorvognleverandør,
- d) «godkjent forhandler» en forhandler av reservedeler for motorvogner som utøver sin virksomhet innenfor et distribusjonssystem opprettet av en motorvognleverandør,
- e) «uavhengig reparatør»
- i) en leverandør av reparasjons- og vedlikeholdstjenester for motorvogner som ikke utøver sin virksomhet innenfor et distribusjonssystem opprettet av leverandøren av de motorvognene som han reparerer eller vedlikeholder,
- ii) en godkjent reparatør innenfor en gitt leverandørs distribusjonssystem, i den grad vedkommende yter reparasjons- eller vedlikeholdstjenester for motorvogner som er omfattet av en annen leverandørs distribusjonssystem, som han ikke deltar i,

f) «uavhengig forhandler»

- i) en forhandler av reservedeler for motorvogner som ikke utøver sin virksomhet innenfor et distribusjonssystem opprettet av leverandøren av de motorvognene som han selger reservedeler til,
- ii) en godkjent forhandler innenfor et gitt leverandørs distribusjonssystem, i den grad vedkommende selger reservedeler for motorvogner som er omfattet av en annen leverandørs distribusjonssystem, som han ikke deltar i,
- g) «motorvogn» et selvstendig motordrevet kjøretøy bestemt for kjøring på offentlig vei, og som har minst tre hjul,

h) «reservedeler» varer som skal monteres i eller på en motorvogn for å erstatte kjøretøyets komponenter, herunder varer som for eksempel smøremidler som er nødvendige for bruken av motorvognen, med unntak av drivstoff,

i) «selektivt distribusjonssystem» et distribusjonssystem der leverandøren påtar seg å selge varene eller tjenestene som omfattes av avtalen, enten direkte eller indirekte, bare til forhandlere som er utvalgt på grunnlag av bestemte kriterier, og der disse forhandlerne påtar seg å ikke selge slike varer eller tjenester til forhandlere som ikke er godkjent innenfor det området som leverandøren har reservert for å drive dette systemet.

2. I denne forordning skal betegnelsene «foretak», «leverandør», «produsent» og «kjøper» omfatte deres respektive tilknyttede foretak.

Med «tilknyttede foretak» menes

a) foretak der en avtalepart direkte eller indirekte

i) har myndighet til å utøve mer enn halvparten av stemmerettene, eller

ii) har myndighet til å utnevne mer enn halvparten av medlemmene i foretakets kontrollorgan, styre eller de organer som rettslig representerer foretaket, eller

iii) har rett til å lede foretakets forretninger,

b) foretak som overfor en avtalepart direkte eller indirekte har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),

c) foretak der et foretak som er nevnt i bokstav b), direkte eller indirekte har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),

- d) foretak der en avtalepart sammen med ett eller flere av foretakene som er nevnt i bokstav a), b) eller c), eller foretak der to eller flere av de sistnevnte foretak i fellesskap har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),
- e) foretak der de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a), i fellesskap innehas av
- i) avtaleparter eller deres respektive tilknyttede foretak som er nevnt i bokstav a)-d), eller
- ii) én eller flere av avtalepartene eller ett eller flere av deres tilknyttede foretak som er nevnt i bokstav a)-d), og én eller flere tredjemenn.

KAPITTEL II

VERTIKALE AVTALER OM KJØP, SALG ELLER VIDERESALG AV NYE MOTORVOGNER

Artikkel 2

Anvendelse av forordning (EF) nr. 1400/2002

I henhold til traktatens artikkel 101 nr. 3 skal traktatens artikkel 101 nr. 1 i tidsrommet 1. juni 2010 til 31. mai 2013 ikke få anvendelse på vertikale avtaler om de vilkår som gjelder for partenes kjøp, salg eller videresalg av nye motorvogner, dersom avtalene oppfyller vilkårene for unntak i henhold til forordning (EF) nr. 1400/2002 som særlig gjelder vertikale avtaler om kjøp, salg eller videresalg av nye motorvogner.

Artikkel 3

Anvendelse av forordning (EU) nr. 330/2010

Med virkning fra 1. juni 2013 skal forordning (EU) nr. 330/2010 få anvendelse på vertikale avtaler om kjøp, salg eller videresalg av nye motorvogner.

KAPITTEL III

VERTIKALE AVTALER OM ETTERMARKEDET FOR MOTORVOGNER

Artikkel 4

Unntak

I henhold til traktatens artikkel 101 nr. 3 og med forbehold for bestemmelsene i denne forordning skal traktatens artikkel 101 nr. 1 ikke få anvendelse på vertikale avtaler om de vilkår som gjelder for partenes kjøp, salg eller videresalg av reservedeler for motorvogner eller yting av reparasjons- og vedlikeholdstjenester for motorvogner, dersom avtalene oppfyller vilkårene for unntak i henhold til forordning (EU)

nr. 330/2010 og ikke inneholder noen av de særlig alvorlige begrensningene omhandlet i artikkel 5 i denne forordning.

Dette unntaket får anvendelse i den grad avtalene inneholder vertikale begrensninger.

Artikkel 5

Begrensninger som fjerner fordelene ved gruppeunntaket — særlig alvorlige begrensninger

Unntaket fastsatt i artikkel 4 får ikke anvendelse på vertikale avtaler som, direkte eller indirekte, alene eller kombinert med andre faktorer under partenes kontroll, har som formål

- a) å begrense salget av reservedeler til motorvogner fra medlemmer i et selektivt distribusjonssystem til uavhengige reparatører som bruker disse delene til reparasjon og vedlikehold av en motorvogn,
- b) å begrense, etter avtale mellom en leverandør av reservedeler, reparasjonsverktøy eller feilsøkingssystem eller annet utstyr og en motorvognprodusent, leverandørens mulighet til å selge disse varene til godkjente eller uavhengige forhandlere eller til godkjente eller uavhengige reparatører eller sluttbrukere,
- c) å begrense, etter avtale mellom en motorvognprodusent som anvender komponenter ved førstegangsmontering av motorvogner, og leverandøren av disse komponentene, leverandørens mulighet til å sette sitt varemerke eller sin logo på de leverte komponentene eller reservedelene på en effektiv og lett synlig måte.

KAPITTEL IV

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 6

Unntak fra anvendelse av forordningen

I henhold til artikkel 1a i forordning nr. 19/65/EØF kan Kommisjonen ved forordning erklære at når parallelle nett av lignende vertikale begrensninger omfatter mer enn 50 % av et relevant marked, får denne forordning ikke anvendelse på vertikale avtaler som inneholder bestemte begrensninger som gjelder det aktuelle markedet.

Artikkel 7

Overvåking og vurderingsrapport

Kommisjonen vil overvåke anvendelsen av denne forordning og utarbeide en rapport om anvendelsen av den senest 31. mai 2021, idet det særlig tar hensyn til vilkårene fastsatt i traktatens artikkel 101 nr. 3.

Artikkel 8

Gyldighetstid

Denne forordning trer i kraft 1. juni 2010.

Den opphører å gjelde 31. mai 2023.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel, 27. mai 2010.

For Kommissjonen

José Manuel BARROSO

President
